

Лили Кинг

ЕУФОРΙΑ

София, 2017

Преводът е направен по изданието:
Lily King
Euphoria
Atlantic Monthly Press, 2014

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

Copyright © 2015 by Lily King. All rights reserved.

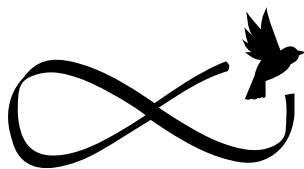
- © Ана Пипева, превод, 2017
- © Фиделия Косева, корица, 2017
- © Издателство „Изток-Запад“, 2017

ISBN 978-619-01-0145-1

ЛИЛИ КИНГ
ЕУФОРИЯ

Превод от английски
Ана Пипева

ЗАГЛАВИЯ ОТ СЕРИЯТА

„Творци на съвпадения“, Йов Блум

„Тежък дар“, Уилям Кент Крюгер

„Животът, който загърбваме“, Алън Ескенс

„Еуфория“, Лили Кинг

*Разприте за жени са същината
на примитивния свят на Нова Гвинея.*
—— Маргарет Мийд ——

*Противно на общоприетите вярвания,
опитът е най-вече въображение.*
—— Рут Бенедикт ——

На майка ми Уенди, с цялата ми любов

1.

Когато напускаха племето мумбаньо, някой хвърли нещо по тях. То се заклатушка край кърмата на кануто – бледокафеникаво на цвят.
– Още едно мъртво бебе – каза Фен.

Вече ѝ беше счупил очилата и тя не разбра дали се шегува.

Пред тях светлееше пролуката в плътната зеленина, през която щеше да премине лодката. Тя се втренчи в нея. Не се обърна повече назад. Неколцината мумбаньо на плажа пееха и биеха гонга на смъртта в тяхна чест, но тя не ги погледна за последно. Четиримата гребци стояха изправени и подвикваха на своите хора или на други канута и когато се случеше да дръпнат греблата едновременно, лекият повей погалваше влажната ѝ кожа. Раните ѝ щипеха и се стягаха, сякаш бързаха да заздравеят под краткия полъх сух въздух. Вятърът се надигаше и стихваше, надигаше и стихваше. Самото усещане и осъзнаването му бяха сякаш две отделни неща – сигурен признак, че треската ѝ се завръща. Гребците спряха за момент, набучиха някаква змиеврата костенурка и я вдигнаха в лодката, докато тя все още се гърчеше. Зад нея Фен затананика заупокойна песен за костенурката, но толкова тихо, че само тя го чу.

Моторната лодка ги чакаше там, където Юат се вливаше в Сепик. На борда седяха две белокожи двойки и капитанът, Минтън,

когото Фен познаваше от Кернс. Жените носеха колосани рокли и копринени чорапи, а мъжете – смокинги. Никой не се оплакваше от жегата, което означаваше, че живеят тук – мъжете надзираваха плантации или мини или налагаха законите, които ги защитават. Поне не бяха мисионери. Днес не би могла да понесе някой мисионер. Едната жена имаше светлозлатиста коса, а другата – мигли като гъсти, черни борови иглички. И двете носеха чантички, обсипани с мъниста. Гладката бяла кожа на ръцете им изглеждаше фалшива. Прииска ѝ се да докосне тази, която седеше по-наблизо, да вдигне ръкава ѝ и да види докъде стига бялото, също както всичките ѝ племена винаги искаха да я пипнат, когато пристигаше за първи път. Видя съжалението в очите на жените, когато двамата с Фен се качиха на борда – с мърлявите си сакове и пожълтели от маларията очи.

Когато моторът запали, прозвуча толкова силно и стряскащо, че ръцете ѝ се стрелнаха към ушите като на дете. Видя, че и Фен понечи да направи същото, и инстинктивно се усмихна, но на него не му хареса, че го е забелязала, и той се отдалечи от нея да говори с Минтън. Затова тя седна при жените на пейката при кърмата на лодката.

– Какъв е поводът? – попита тя тази със златистата коса, Тили.

Ако тя самата беше с такава коса, местните никога нямаше да спрат да я пипат. Не можеш да правиш теренни проучвания с такава коса.

И двете успяха да я чуят над рева на мотора и се засмяха.

– Бъдни вечер е, блейко!

Жените вече си бяха пийнали, макар да беше около обед, и щеше да ѝ е по-лесно да понесе обръщението, ако не носеше мръсна памучна риза и долнището на пижамата на Фен. По тялото си имаше охлузвания, прясна рана на ръката от шипа на една сагова палма, болка в левия глезен, стария неврит в ръцете, който влачеше от Соломоновите острови, и парещ сърбеж между пръстите на краката, който се надяваше да не е поредният пристъп на гъбична инфекция. Докато работеше, обикновено успяваше да пренебрегне дискомфорта, но сега, при вида на тези жени с коприните и перлите им, boleжките не ѝ даваха мира.

– Мислиш ли, че лейтенант Бозуел ще е там? – попита Тили другата жена.

– Смята го за божествен.

Втората, Ева, беше по-висока, внушителна и без венчален пръстен.

– Не е вярно. Пък и ти също – каза Тили.

– Само че ти, мила моя, си омъжена.

– Не можеш да очакваш от някого да спре да забелязва хората в мига, в който си сложи пръстена – изропта Тили.

– Аз нищо не очаквам. Но съпругът ти – със сигурност.

През това време Нел мислено си водеше записки:

~ *накити по шията, китките, пръстите*

~ *боя само по лицето*

~ *подчертаване на устните (тъмночервено) и очите (черно)*

~ *подчертаване на ханша чрез стягане на кръста*

~ *сървенование чрез разговор*

~ *мъжът е ценност, но не обезателно притежаването му, а уменията да го привлечеш*

Не можеше да се спре.

– Туземците ли си изучавала? – попита я Тили.

– Не, идва от бал с маски в царския дворец.

Ева имаше по-силно изразен австралийски акцент, много близък до този на Фен.

– Да – отговори Нел. – От юли. Имам предвид миналия юли.

– *Година и половина* край това поточе, в нищото? – изуми се Тили.

– Божичко – обади се Ева.

– Преди това бяхме за една година в планините на север при анапа – обясни Нел. – А после пет месеца и половина при мумбаньо нагоре по Юат. Тръгнахме си по-рано. Не ми харесаха.

– Не са ти *харесали*?! – възкликна Ева. – Да си запазиш главата на раменете, ми се струва по-разумна цел.

– Канибали ли бяха?

Беше опасно да им даде искрен отговор. Не знаеше кои са мъжете им.

– Не. Напълно разбират и спазват новите закони.

– Та те не са нови – каза Ева. – Въведоха ги преди четири години.

– Смятам, че за едно древно племе всичко това е ново. Но се подчиняват.

„И отдават целия си лош късмет на забраната над убийството“, помисли си тя.

– А говорят ли си за канибализъм? – полюбопитства Тили.

Тя се зачуди защо всички бели винаги се интересуват от канибализма. Замисли се за Фен, когато се бе върнал от десетдневния лов. За жалкия му опит да скрие от нея. „Опитах го – изтърси той накрая. – Прави са, наистина има вкус на старо прасе.“ Това беше шегата сред мумбаньо – че мисионерите имат вкус на старо прасе.

– Да, копнеят по него.

И двете жени, дори високата дръзка Ева, сякаш леко се свиха.

След това Тили попита:

– Чела ли си книгата за Соломоновите острови?

– Където всички деца се сношават в хрусталаците ли?

– Ева!

– Да – отговори Нел. След това не се сдържа и попита: – Хареса ли ви?

– Ами не знам. Не разбирам защо е цялата тази шумотевица.

– Шумотевица ли има? – учуди се Нел.

Не беше чувала нищо за това как се е приела книгата в Австралия.

– И то каква!

Искаше ѝ се да попита от кого и за какво, но един от мъжете се беше запътил към тях с голяма бутилка джин и доливаше по чашите.

– Съпругът ти каза, че няма да искаш – извини се той, тъй като не ѝ носеше чаша.

Фен беше с гръб към нея, но тя можеше да види изражението на лицето му дори само по начина, по който стоеше – с извит гръб и леко повдигнати пети. Компенсираше за измачканите си дрехи и странната си професия с твърд мъжкарски поглед. Позволяваше си лека усмивка единствено ако той самият е пуснал шегата.

Подкрепила се с няколко глътки, Тили продължи да я разпитва:

– И какво ще пишеш за тези племена?

– Всичко още е бъркотия в главата ми. Никога не знам нищо, докато не седна на бюрото си в Ню Йорк.

Съзнаваше собствения си импулс за съревнование, за надмощие над тези чисти, красиви жени със споменаването на бюрото си в Ню Йорк.

– И сега натам ли си тръгнала, обратно към бюрото?

Бюрото ѝ. Офисът ѝ. Ъгловият прозорец с изглед към Амстердам Авеню и Сто и осемнайсети. Разстоянието понякога се усеща като ужасяваща клаустрофобия.

– Не, сега сме тръгнали към Виктория, ще изучаваме аборигените.

Тили направи състрадателна физиономия.

– О, горкичката тя. Не си ли вече достатъчно изпатила?

– Можем да ти разкажем всичко, което ти трябва да знаеш за тях, още тук и сега – увери я Ева.

– Само последните пет месеца бяха тежки. Последното племе... – Не знаеше как да им го опише. С Фен не бяха постигнали съгласие за нито едно нещо, свързано с мумбаньо. Беше разколебал и отнел всичките ѝ убеждения. Сега тази празнота я изуми. Тили я гледаше с дълбока пиянска загриженост. – Понякога просто попадаш на култура, която ти разбива сърцето – каза тя най-сетне.

– Нели! – викна ѝ Фен. – Минтън казва, че Банксън все още е тук – и махна с ръка нагоре по реката.

„Естествено, че е още тук“, помисли си тя, но каза:

– Онзи, който ти е откраднал кепчето за пеперуди ли?

Опитваше се да се пошегува.

– Нищо не ми е откраднал.

Какво ѝ бе казал точно? Беше го споменал на прибиране от Соломоновите острови, в един от първите им разговори. Ключарстваха за старите си преподаватели. „Хадън ме харесваше – каза ѝ Фен, – но даде кепчето си на Банксън.“

Банксън беше провалил плановете им. Бяха дошли през 1931 година да изучават две племена от Нова Гвинея. Но тъй като Банксън беше на река Сепик, те продължиха на север, нагоре в планините, към племето анапа, с надеждата, че когато слязат

обратно долу след една година, той ще си е тръгнал и те ще могат да си изберат някое от племената по реката, чиято по-малко изолирана култура ще изобилства от художествени, икономически и духовни традиции. Но той още беше там. Затова те поежа в обратната посока, далеч от него и племето киона, което той изучаваше, на юг по един приток на Сепик, наречен Юат, където откриха мумбаньо. Още след първата седмица осъзна, че са направили грешка, но ѝ отне пет месеца да убеди Фен да си тръгнат.

Фен стоеше до нея.

– Трябва да минем да го видим – каза той.

– Наистина ли?

Никога досега не го беше предлагал. Защо тъкмо сега, когато вече бяха уредили нещата за Австралия? Фен беше прекарал известно време с Хадън, Банксън и кепчето в Сидни преди четири години и тя не беше останала с впечатлението, че са се харесали особено.

Племето на Банксън, киона, бяха бойци, владетели на Сепик, допреди австралийското правителство да предприеме решителни мерки – да разцепва селища, да раздава на племената парцели земя, които те не искат, да хвърля бунтуващите се в затвора. Мумбаньо, самите те свирепи бойци, славеха безстрашието на киона. Затова Фен искаше да навестят Банксън. Чуждото племе винаги е по-хубаво, често опитваше да му каже тя. Само че беше невъзможно да не завиждаш на другите за племената им. Докато не подредиш всичко на страницата, собственото ти племе винаги изглежда като пълна бъркотия.

– Мислиш ли, че ще го срещнем в Ангорам? – попита тя.

Не можеха да се влачат след Банксън. Бяха взели решение да отидат в Австралия. Парите нямаше да им стигнат за повече от половин година, а щеше да им отнеме няколко седмици да се установят сред аборигените.

– Надали. Сигурен съм, че гледа да не се мярка много в правителствената база.

Скоростта на лодката беше дезориентираща.

– Фен, утре трябва да хванем катера за Порт Морсби. Гунай са добър избор за нас.

– Така си мислеше и за мумбаньо, когато отивахме натам.

Той затрака с леда в празната си чаша. Изглеждаше, сякаш има какво още да каже, но се върна при Минтън и останалите мъже.

– Отдавна ли сте женени? – поинтересува се Тили.

– През май ще станат две години – отговори Нел. – Церемонията беше в деня, преди да тръгнем насам.

– Шикозен меден месец.

Двете се засмяха. Бутилката с джина мина отново.

През следващите четири часа и половина Нел наблюдава как издокараните двойки пият, закачат се, флиртуват, нападат се, смят се, извиняват се, разделят се и се събират. Гледаше младите им неспокойни лица, виждаше колко тънък е слойт на самочувствието им и колко лесно се смъква, когато си мислят, че никой не гледа. От време на време съпругът на Тили вдигаше ръка и сочеше нещо на брега: две момчета с мрежа, ленивец, провиснал на клон като чувал, рибояд, който се спускаше към гнездото си, червен папагал, който имитираше двигателя им. Опита се да не си мисли за всички селища, които подминават, за високо вдигнатите къщи и огнищата, и децата, които ловят змии в тръстиката с копия. За всички хора, които изпускаше, племена, които никога няма да срещне, и думи, които никога няма да чуе; за тревогите, че точно в този миг може би подминават едничкия народ, който ѝ е било писано да изучи, народ, чийто гений тя можеше да отключи и който можеше да отключи нейния, народ с начин на живот, който тя можеше да разбере. Вместо това тя гледаше тези западняци, гледаше Фен, който приказваше сурово с мъжете, агресивно разпитваше за работата им, защитаваше се, когато го питаха за неговата, търсеше компанията ѝ, след което я наказваше с няколко остри думи и внезапно оттегляне. Направи го четири или пет пъти, стоварвайки цялата си неудовлетвореност върху нея, без да съзнава повторямостта на собствените си действия. Все още я наказваше, че пожелала да напуснат мумбаньо.

– Красавец е този твой съпруг – подхвърли Ева, когато нямаше кой друг да я чуе. – Обзалагам се, че изглежда добре с костюм.

Лодката забави ход, водата проблясваше в розово под зalezа – бяха пристигнали. Три момчета с бели гащета, сини ризи и

червени кепета дотичаха от пристанищния клуб „Ангорам“, за да вържат лодката.

– *Лукаут лонг* – изляя им Минтън на пиджин. – *Изи изи.*

Помежду си момчетата говореха на племенния си език, вероятно тавай. На слизащите пътници казаха с ясен британски акцент:

– Добър вечер!

Нел се зачуди докъде се простират познанията им по английски език.

– Как сте днес? – попита тя най-голямото момче.

– Добре, благодаря ви, мадам.

Напомни ѝ за момчето анапа, което водеха със себе си на лов – същата ведра самоувереност и охота да се усмихне.

– Чух, че е Бъдни вечер.

– Да, мадам.

– Вие празнувате ли?

– О, да, мадам.

Мисионерите бяха стигнали до тях.

– И ти какво си си пожелал? – попита тя средното по възраст момче.

– Рибарска мрежа, мадам – отвърна то. Опитваше се да даде кратък и хладнокръвен отговор като другото момче, но не се съдържа и изръси: – Като онази на брат ми, дете я получи миналата година!

– И първото нещо, дете хвана, бях аз! – провикна се най-малкото.

И трите момчета се разсмяха с бисернобелите си зъби. Повечето мумбаньо на тяхната възраст вече нямаха кой знае колко зъби – бяха или изгнили, или избити, а онези, които още стояха в устата им, червенееха от бетела, който дъвчеха.

Тъкмо когато голямото момче започна да обяснява, Фен я повика от трапа. Белите двойки, вече на сушата, сякаш им се присмиваха – на жената в мърлявата мъжка пижама, която се опитва да си говори с туземците, и на дългнестия брадат австралиец, който я изглежда добре в костюм, я не и който се клатушкаше с багажа и подвикваше на жена си.

Тя пожела на момчетата весела Коледа, което им се стори много смешно, но ѝ пожелаха същото. Щеше да ѝ е приятно да клечи на пристанището с тези момчета цяла нощ.

Видя, че Фен не е ядосан. Той преметна двете чанти през лявото си рамо и ѝ предложи дясната си ръка, сякаш и тя е облечена с вечерна рокля. Тя подпъкна лявата си ръка и той я стисна. Раната, която имаше там, засмъдя от натиска.

– Бъдни вечер е, за бога. Трябва ли все да работиш?

Но тонът му звучеше шеговит, почти извинителен. „Тук сме – сякаш казваше ръката му, здраво притиснала нейната. – Всичко с мумбаньо свърши.“ Целуна я и това също възпламени болката, но тя не се оплака. Той не обичаше тя да е силна, но не обичаше и да е слаба. Беше му писнало от болестите и раните още преди много месеци. Когато вдигнеш температура, отиваше на петдесеткилометров преход. Когато под кожата на крака му растеше дебел бял червей, той го изрязваше сам с джобното си ножче.

Настаниха ги в стая на втория етаж. От клубния ресторант под тях се носеше музика, която вибрираше в дъските.

Тя докосна едното легло. Застлано беше с корави бели чаршафи и имаше дебела възглавница. Издърпа подпъкнатия горен чаршаф и се мушна под него. Беше просто старо военно походно легло, но ѝ се стори като облак – чист, гладък, колосан облак. Усети как сънят, онзи хубав, тежък сън като от детството ѝ, се спуска над нея.

– Чудесна идея – обади се Фен и си свали обувките. Имаше отделно легло и за него, но той се мушна до нея и тя трябваше да се завърти настрани с лице към него, за да не изпадне. – Време е за разплождане – каза той с напевен глас.

Ръцете му се плъзнаха надолу по памучната ѝ пижама, стиснаха плътта на дупето ѝ и притиснаха силно чатала ѝ към неговия. Това ѝ напомни за начина, по който като дете мачкаше хартиените си кукли, които вече беше надраснала, но още не бе изхвърлила. Само че нищо не се получи, затова той взе ръката ѝ, плъзна я надолу и когато го бе обхванала изцяло, положи своята ръка отгоре и я

задвижи нагоре-надолу в ритъм, който тя познаваше добре, но той никога не я оставяше да опита сама. Съвсем скоро дишането му стана бързо и тежко, но penisът му изобщо не бързаше да покаже дори най-лекия признак на втвърдяване. Пошляпваше под ръцете им като медуза. Така или иначе, моментът не беше подходящ. Скоро щеше да ѝ дойде цикълът.

– Мамка му – измърмори Фен. – Да му се не види!

Гневът му сякаш изпрати някакъв импулс надолу, защото penisът изведнъж изхвъркна от ръцете им – огромен, твърд и морав.

– Вкарай го! – юрна я той. – Сега!

Нямаше излизане наглава с него – нямаше сухота, неудобни моменти, трески или рани, които ще се отворят, когато започнат да се трият в ленените чаршафи, и ще оставят кървави петна; и тавайските прислужници щяха да помислят, че е менструална кръв, и щеше да се наложи да изгорят от суеверие тези красиви, свежи, чисти чаршафи.

Тя го пъкна. Малкото части от плътта ѝ, които не боляха, бяха изтръпнали, ако ли не мъртви. Фен усилено тласкаше.

Когато всичко приключи, каза:

– Ето ти го бебето.

– Поне някой и друг крак – отговори тя, когато можеше да се довери на гласа си.

Той се засмя. Мумбаньо вярваха, че са нужни много пъти, докато се получи цяло бебе.

– Довечера ще се погрижим и за ръцете. – Той извърна лице към нейното и я целуна. – А сега да се оправяме за това празненство.

В далечния край на помещението имаше огромна коледна елха. Изглеждаше истинска, все едно са я докарали от Ню Хампшър. Беше претъпкано най-вече с мъже, собственици и надзиратели, речни капитани и правителствени патрулни офицери, ловци на крокодили и техните миризливи таксидермисти, търговци, контрабандисти и неколцина здраво пиещи пастори. Хубавите жени от лодката сякаш сияеха, всяка в средата на своя кръг от

мъже. Тавайските прислужници носеха бели престилки и разносяха подноси с шампанско. Имаха дълги крайници и издължени, тесни носове без пиърсинги или белези. Предположи, че са миролюбив народ като анапа. Какво ли щеше да стане, ако вдигнеха губернаторска база на река Юат? Не можеш да вържеш бяла престилка на който и да било мумбаньо. Само да опиташ, и ще ти прежат гърлото.

Тя си взе чаша от една табла, която ѝ поднесоха. В другия край на помещението, отвъд подноса и ръката на тавасца, който го държеше, тя видя мъж, висок почти колкото елхата, който докосваше с пръст едно клонче.

Както беше без очила, лицето ми сигурно ѝ се е видяло просто като розовеещо петно сред многото други, но тя сякаш разбра, че съм аз, в мига, в който вдигнах глава.

L.

Преди три дни бях отишъл на реката да се удавя.

Анди, ти сериозно ли? Въпросът пулсираше в тялото ми през равни интервали, понякога със собствения ми глас, друг път с гласа на някой от братята ми: този на Мартин, изпълнен с иронията на ситуацията, а този на Джон – с нотка на тревога, но все пак и с леко повдигната вежда. Въздухът сякаш беше по-разреден, докато се провирах през храстите отвъд селището ми, на северозапад, към едно уединено местенце край реката. Няколко стъпки по-близо до Лондон, само няколко. Здравей, майко; сбогом, майко. Обичах те, наистина, преди да ме пропъдиш от проклетото полукълбо. Не бях сигурен дали поемам кислород. Не си усещах езика. „Не си бил усещал езика, а?“ – чувах как Мартин вика на Джон с гласа на старата ни готвачка Мери. В отговор, Джон се заливаше от смях. Камъните бяха абсурдни и потракваха звучно о бедрата ми. Сега братята ми се смееха на лепеното сако, на баща ни, онова с петното от яйце, което Мартин си припомняше: „Направо побесня, помниш ли, Анди, когато най-любезно му насочих вниманието към петното.“ Газех през гъстата растителност, а братята ми ме имити-

раха зад гърба ми, изопачаваха движенията ми и Джон казваше на Мартин да престане да го разсмива, защото ще се напикае. Стигнах до мястото, където момчето на Текет го ухапа пепелянка. Умря бързо – дихателната система се изключва напълно. „Късметлии са някои хора, а?“, каза Мартин. Интересно е как, когато имаш цел, мъката се отдръпва и се скрива някъде. Чувството, което от толкова дълго време бе полепнало по мен като восък, бе изчезнало; усещах се неестествено весел, хуморът ми се бе върнал, а братята си не бях чувствал толкова близки от години. Сякаш щяха наистина да проговорят отново. Може би всички самоубийци се чувстват щастливи накрая. Може би тъкмо в този момент човек осъзнава истинския смисъл на всичко, който е – след като се родиш – да умреш. Това е едничкото нещо, за което всеки един от нас е програмиран, към което върви и не може да избягва вечно. Дори и баща ми, също мъртъв, би се съгласил с това. Дали и Мартин се е чувствал така, когато е марширувал към „Пикадили“? Винаги така си го бях представял – не ходейки, не тичайки, а марширувайки, както Джон е марширувал към войната, която го погълна. И след това пистолетът, от джоба до ухото. Не слепоочieto, а ухото. По някаква причина наблегнаха на това. Сякаш просто е искал да спре да чува, не да спре да живее. Дали металът беше докоснал кожата? Дали е спрял, за да усети студенината му, или всичко се е случило за миг, с едно плавно движение? Дали се е засмял? Само така си го представям в онзи момент – да се смее. Мартин никога нищо не приемаше особено сериозно. Със сигурност не и един млад мъж на „Пикадили“ с пистолет, опрян в ухото. Тъкмо това ме разтревожи толкова много, когато разбрах; когато директорът дойде и ме изведе от часа по френски. Защо Мартин е бил толкова сериозен единствено за това нещо? Не можеше ли да е сериозен за нещо друго? В този момент усетих как отчаянието се завръща, нещо като душевно задушаване. Старият Прал в офиса ми ще научи новината и ще се почувства така, както аз се почувствах през онзи ден в директорския кабинет – зяпнал някаква папрат на перваза на прозореца и недоумяващ как Мартин сериозно е могъл да го направи. Прал надали ще знае да се смее ли, да плаче ли. „Проклетият му Банксън – взел, че се удавил в реката“, ще изломоти той

на Максли или Хенин надолу по коридора. И тогава някой ще се засмее. И как да не се засмее човек? Само че не можех да се върна обратно и да седна сам зад онези мрежи против комари. Ако не завиех към реката (която вече проблясваше през восьнозелените листа с размерите на подноси), просто трябваше да продължа да ходя. Рано или късно, щях да стигна до племето пабей. Не бях срещал никого от тях. Бяха тикнали в затвора половината, защото не искали да се подчинят на новите закони.

Запътих се към водата. Прехапах силно мускула на езика си. По-силно. Не усетих нищо, въпреки кръвта – металическа, нечовешка. Влязох право в реката. Да, сигурно е било с едно плавно движение, от джоба до ухото и *бум*. Водата беше топла и лепеното сако не се надигна към повърхността, а полепна тежко по тялото ми. Зад себе си дочух движение. Вероятно някой крокодил. За първи път не усетих страх от тях. Изяден от крокодил. Надминава това да се гръмнеш в главата на „Пикадили Съркърс“. Крокодилите бяха свещени за киона. Може би щях да стана част от митологията им – нещастният белокож, който се превърнал в крокодил. Потопих се. Умът ми не бе в покой, но и не бях нещастен. За съжаление, винаги съм можел да си задържам дъха дълго. Навремето се състезавахме с Мартин и Джон. Странно им беше, че най-малкият има най-големи дробове, че губя съзнание, преди да се предам. „Ти си наполовина миотонична коза, Анди“, казваше често баща ми.

Сграбчиха ме толкова силно и рязко, че се нагълтах с вода, и въпреки че вече бях на въздух, не можех да дишам. Всеки от мъжете ме беше хванал под мишницата. Извлачиха ме до брега, обърнаха ме по корем, забъхтаха ме като сагова палачинка и ме изправиха на крака, като през цялото време ми се караха на своя език. Намериха камъните в джобовете ми. Те ги извадиха – двамата мъже с вече почти изсъхнали тела, тъй като не носеха нищо, освен въже около кръста, докато аз се огъвах под тежестта на всичките си дрехи. Скупчиха всичките камъни от джобовете ми на плажа и превключиха на езика на киона, който владееха по-зле и от мен. Заобясняваха ми, че знаят кой съм, човекът на Текет от Ненгай. „Камъните са красиви – казаха, – но опасни. Можеш да си ги събираш, но ги оставяй на брега, преди да влезеш да плуваш. И не плувай с дрехи.

И това е опасно. И не плувай сам. Като си сам, може да ти се случи нещо лошо.“ Попитаха ме дали си знам пътя за връщане. Бяха строги и лаконични. Зрели мъже, които нямат търпението да се разправят с голямо дете.

– Да – уверих ги аз. – Добре съм.

– Не можем да продължим по-нататък.

– Няма проблем.

Тръгнах да се връщам. Чух ги зад себе си, поели обратно срещу течението. Говореха бързо, високо, на пабей. Долових една дума, която разпознах – *тайку*, кионската дума за камъни. Единият я каза, след това другият я повтори по-силно. След това се чу гръмогласен, разтърсващ кикот. Смееха се, както се смееха хората в Англия преди войната, когато бях още дете.

В крайна сметка щях да съм жив на Коледа, затова си стегнах багажа и отидох да я прекарам с пияниците в правителствената база в Ангорам.

3.

– Банксън! Божичко. Радвам се да те видя, човече.

Помнех Шуйлър Фенуик като спривав, нервен нещастник, който не ме харесва особено. Но когато му подадох ръка, той я бутна и ме прегърна. Върнах му жеста и тази сценка събуди звучен смях у патрулните офицери, натръшкали се наоколо. Гърлото ми пламна от ненадейната емоция и няхах време да се окопотя, преди той да ме представи на жена си.

– Ето го Банксън – събщи ѝ той, сякаш само за мен си говорят ден и нощ.

– Нел Стоун – представи се тя.

Нел Стоун? Фен се е оженил за Нел Стоун? Че е шегаджия, шегаджия е, но това май беше на сериозно.

При всички приказки за Нел Стоун, никой не бе споменавал, че е толкова дребна, толкова болнава. Подаде ми ръка с едва позаздравяла дълбока рана през дланта. Да я поема, означаваше да ѝ причиня дискомфорт. Усмивката ѝ разцъфваше несприинудено, но останалата част от лицето ѝ беше бледо и погледът ѝ сякаш бе премрежен от болка. Имаше малко личице и големи сивкави очи като на кускус, дребната торбеста животинка, която децата от киона си гледаха като домашен любимец.

– Ранена си.

Едва не казах „болна“. Докоснах ръката ѝ леко, за кратко.

– Ранена, но не и повалена – отвърна тя и успя да докара нещо като смях.

Прекрасни устни на опустошително изморено лице.

„Ранен, но не и повален. Ще полежа, ще покървя – продължи баладата в главата ми. – Но после възроден с вас в боя ще вървя.“¹

– Фантастично е, че още си тук! – възкликна Фен. – Мислехме, че вече си си тръгнал.

– Трябваше да съм. Моите киона сигурно ще празнуват цяла седмица, ако взема, че се омета. Само че винаги остава да наместиш още едно парченце в пъзела, дори и то да е с грешната форма.

Двамата се разсмяха мрачно, нещо като дълбоко съчувствено разбиране, което подейства като мехлем на разбитите ми нерви.

– Винаги така се получава, нали? – каза Нел. – Но после се прибираш и всичко си идва на мястото.

– Идва ли си? – попитах аз.

– Ако си си свършил работата, да.

– Дали? – Трябваше да изкарам налудничавата нотка от гласа си. – Да си вземем по още нещо за пиене. И храна. Гладни ли сте? Естествено, че сте. Ще седнем ли?

Сърцето ми блъскаше в гърлото и всичко, за което можех да мисля, беше как да ги задържа, как да ги задържа. Усещах как самотата ми се е издула като огромна буца и не знаех как да я скрия от тях.

В дъното на помещението имаше няколко свободни маси. Насочихме се към онази в ъгъла през облак от тютюнев дим, като си проправихме път през група патрулни офицери и златотърсачи, които пиеха здраво и си крещяха. Музикантите засвириха любовна балада, но никой не излезе да танцува. Спрях един сервитьор, посочих му масата и го помолих да ни донесе вечеря. Двамата вървяха пред мен – Фен първи, вече доста напред, защото Нел на-

¹ Стих от фолклорната балада „Сър Андрю Бартън“, посветена на прославения шотландски адмирал Бартън (1466–1511). – Б.р.
(Всички бележки под линия са на редактора.)

куцваше от болка в левия глезен. Ходех близо зад нея. Гърбът на синята ѝ памучна рокля беше измачкан.

Представял си бях Нел Стоун по-възрастна, по-внушителна. Още не бях чел книгата, която я бе направила известна и заради която, при споменаване на името Нел Стоун, всеки си мислеше за неприлични сцени на тропически плажове. Бях си я представял като американска домакиня, въввлечена в сексуални приключения на Соломоновите острови. А тази Нел Стоун беше почти момиче, с тънички ръце и дебела плитка на гърба.

Настанихме се около малката маса. Над нас се извисяваше жалък портрет на краля.

– Откъде идвате? – попитах аз.

– Започнахме от планините – отговори Нел.

– От платото ли?

– Не, от Торичели.

– Цяла година с племе, което няма име за себе си – обади се Фен.

– Кръстихме ги на малката им планина – обясни Нел. – Анапа.

– Ако бяха мърви, щяха да са по-малко скучни – изказа се той.

– Бяха много мили и добри, но гладуваха и бяха немощни.

– Искаш да кажеш невъобразимо тъпи.

– Фен на практика беше на едногодишен лов.

– Единственият начин да се държа буден.

– Аз бях по цял ден с жените и децата в градините и едва успявахме да отгледаме достатъчно, за да се изхранва селището.

– И сега идвате от там? – продължих да разпитвам аз.

Опитвах се да разбера къде и как се беше докарала до такова състояние.

– Не, не. Тръгнахме си през...

Фен се обърна към нея.

– Юли.

– Слязохме и се примъкнахме малко по-близо до теб. Намерихме едно племе надолу по Юат.

– Кое?

– Мумбаньо.

Не ги бях чувал.

– Страховити воители – обясни Фен. – Като нищо биха погна-ли твоите киона. Тероризираха всяко друго племе нагоре и надолу по Юат. И самите себе си.

– И нас – добави Нел.

– Само теб, Нели – поправи я Фен.

Сервитьорът ни донесе храната: говеждо с пюре и дебел, жълт, маслен английски фасул – от онзи, който се бях надявал никога повече да не видя в живота си. Започнахме да се тъпчем с месо и информация едновременно, без да си правим труда да си прикриваме устата или да се изчакваме. Прекъсвахме се, правехме си забележки, замеряхме се с думи, макар че, тъй като те бяха двама, може би от тях идваше по-големият обстрел. От естеството на въпросите им – Фен питаше за религия и религиозни тотеми, церемонии, военно дело и родословие, а Нел за икономика, прехрана, управление, социална структура и отглеждане на деца – виждах, че чудесно са си разпределили сферите, и изпитах завист. Във всяко свое писмо, изпратено до катедрата ми в „Кеймбридж“, молех за партньор – някой младеж, който тъкмо прохода в занаята и има нужда от някоя и друга насока. Само че всеки искаше да си завземе собствена територия. Или може би, макар да бях положил усилия да го прикрия, колегите ми бяха доловили безпътищата в мислите ми, застоя в работата ми и се държаха настрана.

– Какво ти е на крака? – попитах я аз.

– Изкълчих го, докато се катерехме в Анапа.

– Преди седемнайсет месеца? – учудих се аз.

– Наложил се да я качат догоре на прът – обади се Фен, развселен от спомена.

– Обвиха ме в бананови листа и приличах на вързано прасе, което се канят да ядат на вечеря. – Двамата с Фен се разкискаха, внезапно и силно, все едно никога досега не се бяха смели на тази случка. – През повечето време бях надолу с главата – добави тя. – Фен избърза напред и стигна ден по-рано, но дори една бележка не ми изпрати. Нужни бяха над двеста носачи, докато извлекат цялото ни оборудване догоре.

– Бях единственият с пистолет – включи се Фен. – Предупредиха ни, че често има засади. Племената нагоре гладуват, а ние си носехме всичката храна.

– Сигурно е счупен – обадох се аз.

– Кой?

– Глезенът ти.

– Да – каза тя и погледна мъжа си предпазливо, както ми се стори, – може и така да е.

Тогава забелязах, че не е хапнала нищо, за разлика от мен и Фен. Само беше разбутала храната из чинията си.

Зад мен падна стол. Двама патрулни офицери се сграбчиха за униформите – почервенели и залитащи като пияна танцова двойка, – после единият замахна с ръка и запрати бързо, силно кроше в устата на другия. Докато ги разтърват, лицата им бяха заприличали на изровени с градинско гребло, а ръцете им бяха покрити с кръвта на другия. Надигна се глъчка и диригентът подкани всички да танцуват, след което оркестърът гръмко засвири някаква бърза мелодия. Само че никой не му обърна внимание. В другия край на помещението избухна ново сбиване.

– Хайде да си ходим – предложих аз.

– Да си ходим ли? Къде? – попита Фен.

– Ще ви заведе нагоре по реката. При мен има предостатъчно място.

– Имаме си стая на горния етаж – каза Нел.

– Няма да можете да спите. А ако подпалят сградата, няма да имате и легло. Тези приятелчета не са спирали да се наливат от пет дни. – Посочих дланта ѝ и охлузванията, които току-що бях забелязал по лявата ѝ ръка. – А и имам лекарства за тези рани. Май никой не се е погрижил за тях.

Сега стоях, въртях се, чаках ги да се съгласят. „Мрън-мрън. Имам нужда от вас. Имам нужда от вас.“ Смених тактиката и казах на Фен:

– Пък и нали каза, че искаш да видиш киона.

– Да, много. Само че тръгваме за Мелбърн сутринта.

– Така ли?

Не бяха споменавали нищо за напускане на Нова Гвинея през всичките часове, които бяхме прекарвали заедно.

– Ще се опитаме да си откраднем някое племе от Елкин.

– Не! – Не исках да го казвам, не и с такъв вкиснат тон. – Но защо? – Аборигените ли? Не можеше да отидат при аборигените. – Ами мумбаньо? Нали сте били там едва пет месеца?

Фен погледна към Нел.

– Не можехме да останем повече – обясни тя. – *Аз* поне не можех. Затова ни дойде идеята, че в Австралия може би ще си намерим някой регион, който никой още не е завзел.

Думата „завзел“ ми помогна да разбера. Подозирам, че тя точно затова и я използва.

– В никакъв случай не си тръгвайте от Сепик заради мен. Реката нито е моя, нито искам да е моя. Падат се по осемдесет антрополози на всеки проклет навахо, а на мен ми назначават хилядакилометрова река. Никой не припарва насам. Мислят си, че е „моя“. Не я ща! – Чувах хленча в гласа си. Но не ме беше грижа. Ако се наложеше, щях да им падна на колене. – Моля ви, останете. Още утре ще ви намеря племе – стотици са – и ако искате, ще е много, много надалеч от мен.

Съгласиха се толкова бързо, при това без дори да се спогледат, че по-късно се зачудих дали през цялото време не са ме разигравали ловко. Но нямаше значение. Може да са имали нужда от мен. Но аз имах нужда от тях много повече.

Докато ги чаках да си съберат багажа от стаята, се опитах да си спомня всяко племе, за което съм чувал нагоре и надолу по реката. Първото, за което се сетих, се наричаше *там*. Информаторът ми Текет имаше братовчедка, омъжена за младеж от племето, и винаги когато описваше общуването си с тях, използваше думата „миролюбиви“. Срещал бях няколко жени от племето, които продаваха улова си на пазара, и помнех съдържаното им поведение и търговския нюх, начина, по който си отстояваха позицията срещу твърдото пазарене на хората от киона, пред което останалите се предаваха. Само че езерото Там беше твърде далеч. Трябваше да се сетя за някой по-близък народ.

Слязоха с багажа си.

– Няма как това да е всичко! – изненадах се аз.

– Е, не съвсем! – ухили се Фен.

– Пратихме останалото към Порт Морсби – обясни Нел.

Беше се преоблякла в бяла мъжка риза и бежев панталон, сякаш очакваше да е на работа още на сутринта.

– Мога да пратя съобщение да докарат всичко насам. Ако решите да останете, разбира се.

Взех два от саковете им и тръгнах, преди да са си променили решението.

Ушите ми бучаха от внезапната тишина. С електрическата светлина, която се лееше от правителствената сграда, и музиката, която заглъхваше в едва доловима мелодия, и с окосената трева под краката ни, спокойно можеше да си тръгваме от бал в Кеймбридж в някоя топла вечер. Когато се обърнах назад, Фен я беше хванал за ръка.

Поведох ги по пътя, покрай пристанището, после през пролуката в хрсталака – до малкия плаж, където бях скрил кануто. Дори в тъмнината видях как лицата им посърнаха. Може би си бяха представяли истинска лодка, с пейки и възглавнички.

– Спечелих го. Ловно кану е. Застрелях един глиган.

Компенсирах разочарованието им с кипяща енергия – хвърлих багажа им вътре, после изтичах обратно на плажа за двигателя, който бях скрил зад едно дебело смокиново дърво.

Двамата нескрито се разведриха, когато видяха двигателя. Мислели са, че ще гребат до моето селище, което би отнело цяла нощ и голяма част от сутринта.

– Ей такова нещо не бях виждал – обади се Фен, когато закрепих двигателя на място.

Подредих саковете отпред, така че да се получи нещо като легло, където Нел да поспи. Насочих я натам, настаних Фен по средата и избутах кануто на няколко метра във водата. След като скочих вътре, дръпнах кордата и поех с пълна скорост. Ако са имали някакви последни съмнения, не ги чух над рева на двигателя, който бързо ни плъзна през тъмната, надиплена вода към Ненгай.

4.

Бях закърмен и отгледан с науката – така както някои хора с Бог, с разни други божества или с крокодила.

Ако се прицелиш в Нова Гвинея и изстреляш стрела през глобуса, тя вероятно ще излезе от другата страна насред селото Гранчестър, в покрайнините на Кеймбридж, Англия. Къщата, в която бях израсъл, Хемсли Хаус, е била собственост на учени от семейство Банксън от три поколения – всяко бюро и чекмедже, всеки гардероб бяха натъпкани с научни реликви: далекогледы, епруветки, везни, джобни лупи, лещи, компаси и месингов телескоп; кутии с предметни стъкълца и карфици, геоди, фосили, кости, зъби, вкаменени късове дърво, препарирани бръмбари и пеперуди и хиляди валящи се трупове на насекоми, които при допир се разпадаха на прах.

Баща ми беше следвал зоология в колежа „Сейнт Джон“ в Кеймбридж, където след това станал преподавател, както и се очаквало. С майка ми се срещнали през 1897 година, оженили се през юни същата година и си родили трима синове през три години: Джон, след това Мартин, а накрая и мен.

Баща ми имаше големи мустаци, зад които обикновено се криеше тъничка усмивка. Не се научих да разбирам чувството му за

хумор, докато не пораснах и той не го бе изгубил, и вярвах на всяка негова дума, което той намираще за забавно. Откакто се помня, винаги се бе интересувал от яйца. Слагаше ги в инкубатор първо в стаята на бавачката, а след като тя се оплака – в бараката отвън. Когато станеха готови, вземаше всяко яйце, записваше номера на курника, кокошката и датата на снасяне, след което обелваше черупката и изучаваше всеки детайл на ембриона. Развъждаше мишки, гълъби, морски свинчета, кози и зайци; отглеждаше антиринум и грах. Никога не изгуби страстта си към Мендел. Вярваше, че има липсващо звено в теорията на Дарвин, също като него, тъй като трябваше да има обяснение как фенотиповете се прехвърлят от едно поколение в друго. Разбирането му за генетиката започваше с образа на вълна или вибрация. Кариерата му, колкото и да беше пъстра – ту парий, ту герой, – бе резултат от любопитството му, изследователската му натура. Беше апостол на науката, на стремежа към въпроси и отговори, следователно очакваше от синовете си също да бъдат апостоли.

До момента, в който стигнах до Нова Гвинея през 1931 година, вече на двайсет и седем, с майка ми бяхме последните живи членове на семейството и тя се бе превърнала в огромна психологическа тежест, трудно задоволим и деспотичен тиранин, който сякаш не знае какво иска за и от единствения си останал поданик. Но невинаги е била такава. Помнех я от детството си като мека, блага и макар да бях последното дете – млада. Съгласяваше се с баща ми по всички въпроси, чакаше неговата дума за всичко, не можеше да ни даде отговор и на най-невинните питания: „Може ли да внесем паяците в къщата, ако са в буркани?“; „Може ли да намажем камъка със сладко, за да гледаме как мравките се опитват да го пренесат?“ Двамата имахме специална връзка, защото нито тя искаше да пораствам, нито аз. Съдейки по братята ми, не беше никак лесно. Джон слушаше баща ни за всичко, а Мартин – почти за нищо. Нито един от двата пътя не ми се струваше особено лек, затова доста дълго време с охота се излеждах в майчиния си скют.

Първият ми реален спомен е посещението ни у сестрата на баща ми, леля Доти, през лятото на 1910 година. Тя бе една от многото ни неомъжени лели и най-интересната за мен. Имаше

прелестна колекция бръмбари, до един забодени, рамкирани и надписани с калиграфския ѝ почерк – безброй квадратчета, положени върху кадифе. Другите жени си имаха бижута; леля Доти имаше бръмбари във всеки цвят и форма, до един намерени в парка „Ню Форест“ на петнайсетина километра от къщата ѝ. Тъкмо там отивахме с нея всеки ден, екипирани с гумени ботуши и кофи, които потракваха една в друга. На около час път навътре в парка си имахме любимо езерце, в което тя нагазваше първа и понякога калта стигаше до над ботушите ѝ. Неведнъж ни се е налагало да я видим, тримата в колона – аз най-отзад, на сушата, – но така се смеехме, че бяхме почти безполезни, а леля Доти преиграваше и се преструваше, че потъва, но после ни оставяше бавно да я измъкнем от водата. В нейното кепче винаги имаше най-невероятни създания – крастава жаба, гребенест тритон, пеперуда лястовича опашка – и конкурент понякога можеше да ѝ бъде само Джон, който беше по-търпелив от Мартин и мен с нашите попови лъжички. Натам се завръщат спомените ми, когато се замисля за Джон, дванайсетгодишен, нагазил в забуленото в изпарения, жужащо езерце в „Ню Форест“ през горещ юлски ден, с кофа в едната ръка, с мрежа в другата и очи, претърсващи замъглената повърхност. Когато умря, получихме писмо от негов другар офицер, който пишеше, че Джон приемал войната като дълго екскурзионно летуване. „Не се опитвам да намегна, че не беше съсредоточен, когато трябва; напротив, както навярно сами знаете от командващите му офицери, беше изключително смел и находчив войник. Но докато събратята му имаха склонност да се оплакват, че трябва да живеят в триметров окоп, Джон току надаваше тържествуващ вик, открил някоя вкаменелост на плиоценско мекотело или зърнал рядък вид сокол в небето. Таеше голяма страст към тази земя и макар да напусна и нея, и нас твърде рано, съм сигурен, че си е у дома.“ Майка ми не прие добре това писмо или идеята, че той си е „у дома“, след като тялото му е било разкъсано на парчета над някаква белгийска ферма, но аз намирах утеха в тези думи. След смъртта на Джон утеха почти нямаше, затова бях решил да я приема, откъдето и да идва.

Джон имаше най-голям потенциал да удовлетвори амбициите на баща ми за нас. Бе страстен натуралист. Когато беше на петнай-

сет години, идентифицира изключително рядък молец и писаха за него в журнала на ентомоложкото дружество. Получи медал по биология през последната си година в гимназията „Чартърхаус“. Ако войната не бе пресякла траекторията му, вероятно щеше да стане четвъртият Банксън, преподавал в „Кеймбридж“. Поне така си мислехме всички. Джон щеше да умиротвори баща ни и Мартин щеше да има свободата да следва мечтите си. Само че Джон не искаше да убива тварите, които изучава. Нито пък се интересуваше от яйца или грах, или клетки, или това, което наричаха „генплазма“. Интересуваше се от триставните крака на бръмбарите и зимната перушина на дивите патици. Искаше да е навън и да се развява по някое поле. Но няма смисъл да разнищваме Джон. Отиде си, заедно с целия си потенциал и щастливия си вик напред окопа в Розьер, когато откривал вкаменелост в твърдата, кална стена.

Мартин се опита да утеша баща ни и ужасната му скръб след смъртта на Джон, като записа биология, зоология и органична химия. Едва между другото, и то скришом, съчиняваше по някое стихотворение или пиеса. Но оценките му бяха ниски, той беше нещастен и накрая трябваше да каже истината на баща ни. Повече го влечеше да пише. Баща ми беше голям любител на книгите и изкуството. Още от деца ни водеше в Британския музей и в галерията „Тейт“, а вечер ни четеше Блейк и Тенисън. Само че не вярваше, че обикновените граждани могат да създават изкуство. Истинското изкуство за него бе аномалия, рядко срещана мутация. Не се случваше просто защото на човек му се иска. Смяташе, че това е пълна и мъчителна загуба на време за обикновения човек. Науката, от друга страна – науката имаше нужда от армия образовани хора. Науката беше мястото, където хора с интелигентност и образование над средните могат да открият опора и да разширят границите на познанието. Науката се нуждаеше от изключителните си гении, но също така и от пехотинците си. Баща ми беше създал трима от тези пехотинци. Трудно бе да го убедиш в нещо различно. Не знам всичко, което се е случило между баща ми и Мартин през трите кратки години, които им оставаха заедно след смъртта на Джон. Бях в пансион – първо в „Уордън Хаус“, после